

SOCHY

MICHALA GABRIELA

Text **Jarmila Jelínková** / foto **Günter Bartoš** a archiv Michala Gabriela

Nejraději své sochy venčím

Stádo červených koní pasoucích se v březovém hájku, vesmírní bojovníci na bývalém vojenském letišti anebo lovící smečka sedmi gepardů v přerostlé trávě Českého středohoří. Hrátky sochaře Michala Gabriela, který nedokáže odolat onomu ďábelskému pokušení provokace, nejsou však namířeny vůči veřejnému mínění. „Když dáte nějaké dílko do galerie, je to vlastně berlička. Umístíte-li je někde venku, většina lidí jej, i když nechtíc, rozšlápne. Mě zajímá, co se s tou sochou stane, právě když je venku umístěna,“ přiznává sochař. A jde ještě dál – vyzývá samu přírodu: „Ještě víc mě vzrušuje, jak socha dokáže celý prostor kolem sebe pozměnit.“

V sochařství neexistuje pauza. *Nejel bych*

Běhající a světélkují ještěrka pod kůží ženy. Žena, kdysi vaše časté téma. Dnes jej nahrazují bojovníci, zvířata, stromy. Kam se ženy vytratily?

Zrovna nedávno mi jedna má studentka řekla, že jí všechny moje sochy připadají jako ženy. Svou křehkostí. To mě docela překvapilo. Pak jsem o tom přemýšlel... Z pohledu formy má možná pravdu. Když dělám ženské postavy, dělám něco, co nahlížím zvenku. U mužských soch je to naopak. To opakuji sebe, ty sochy jsou jakoby zevnitř. Tam chci spíše vyjádřit vlastní pocit, kdežto u ženy mě zajímá především forma. I když ve vztahu k nějakému příběhu. Ženských soch jsem

vlastně moc neudělal, ale pořád pokračuji. Nemám to téma uzavřené.

Nejen ženské.

Samozřejmě. Platí to jak o figurách hráčů, na kterých jsem začal pracovat někdy v roce 2000, tak i o ženském tématu. Právě teď dělám formu na jednu starší sochu, kterou zařadím do skupiny tří jogínských pozic. Všechny jsou v životní velikosti a budou mít stejnou strukturu z rozřezaných broskvových pecek.

Přibude do skupiny ještě další socha?

Asi ano. Nejdřív ale musím vědět proč.

To „proč“ musí přijít vždy, než začnete pracovat?

Není to podmínkou. Tvorbu mám úzce spojenou s celým životem, pracuji na sochách v paměti, dlouho mi leží v hlavě, mnohokrát se promění nebo zruší. Pak přijde okamžik, kdy je čas i fyzicky sochu udělat.

Máte v hlavě pořád několik témat. Můžete někdy říci – tak toto téma je hotové?

Ano. Každé téma se skládá z jednotlivostí a právě ty ho můžou dokončit. Sochy mě zajímají samostatně i jako jeden veliký příběh.

Sochy: Michal Gabriela, foto: Günter Bartoš

třeba k moři. Jen kdybych tam měl rozdělanou sochu...

A jak víte, že už jsou v té skupině všechny?

Když určitý čas umožním sochám přečkat jenom v takovém množství, které skupinu tvoří, a žádnou nepřidám, tak jsou všechny.

Ve všech tématech?

U smečky ano, ale nakonec asi hrálo roli, že jich je sedm. To číslo mám rád a pracovat na dalších zvířatech mě přestalo zajímat. Naopak velmi mě zajímá proměňování zvířat do různých struktur. Ostatní témata mám stále otevřená.

Proměňování do různých struktur a do krajiny?

Ano. V krajině sousoší vlastně není hotové nikdy. Nejdřív se pokusím pro sousoší najít krajinu. Ta je ale pokaždé jiná – ráno, večer, v dešti nebo na podzim. Je to strašně zajímavé a vzrušující sledovat ty proměny v souvislosti s příběhem soch. Je to neuvěřitelné a pokaždé z toho mám absolutní euforii.

Každý hledáme své odreagování jinde, vy ale zpátky ve své práci.

No jasně. V této profesi neexistuje žádné oddělení, nějaká relaxace či odříznutí se od práce. Já bych třeba nejel k moři. Jedině, pokud bych tam měl rozdělanou sochu. Rád vzpomínám na svůj pobyt v Kalifornii, který byl součástí Ceny Chalupeckého v roce 1994. Ateliér jsem měl na pobřeží a mé představy a plány začaly být velkorysejší.

Prostor – vaše veliké téma. Co je víc? Vaše reakce pomocí soch na prostor nebo reakce prostoru na vaše sochy?

Nevím. Je to stejná otázka, chci-li být prostorem ovlivněn, anebo chci-li ho ovlivnit sám. Když pracuji na soše, která má být trvale umístěna v nějakém prostoru, má jej ovlivnit. Když hledám krajinu, ve které chci sochy rozmístit, tak jsem spíš zvědavý, jak prostor ovlivní sochy. Zrovna u sousoší složených z více soch

to má velký smysl, protože právě tím, jak je v krajině rozmístuji, jsem jimi ovlivněný. Ovlivnit místo dokážou sochy už ze své podstaty. Jen se to špatně předává pomocí fotografií. Často je to dlouhý boj o sdělení.

Pouhé chvílky.

No právě. To je to záluďné. Někdy to vypadá úžasně, ale už to nejsme schopni nafotit. Jenom někdy tam to ideální setkání proběhne.

A konec.

Jistě. A vůbec k tomu nepotřebuji diváky. Mě hlavně zajímá, jak se socha v krajině chová, jestli ji socha vůbec unese. Když zjistím, že ano, a že ji dokonce může dost výrazně přetvořit, jsem odměněný. Dobré je, když se to podaří v místě, které se zdá být úplně banální.

Alef, 1997, dřevo – dub

Myslíte tím třeba vojenské letiště v Hradčanech u Mimoně, kam jste umístil své bojovníky?

To je naopak nádherný prostor. Jak ale jezdím krajinou, je v podstatě úplně jedno, kde zastavím. Udělat to správné rozhodnutí je však strašně těžké, když nemáte jasný záměr. Čím je však jasnější, tím víc je jedno, kde zastavím.

Rozhodování, někdy i v detailech, bývá v životě to nejtěžší. Je to i vaše téma?

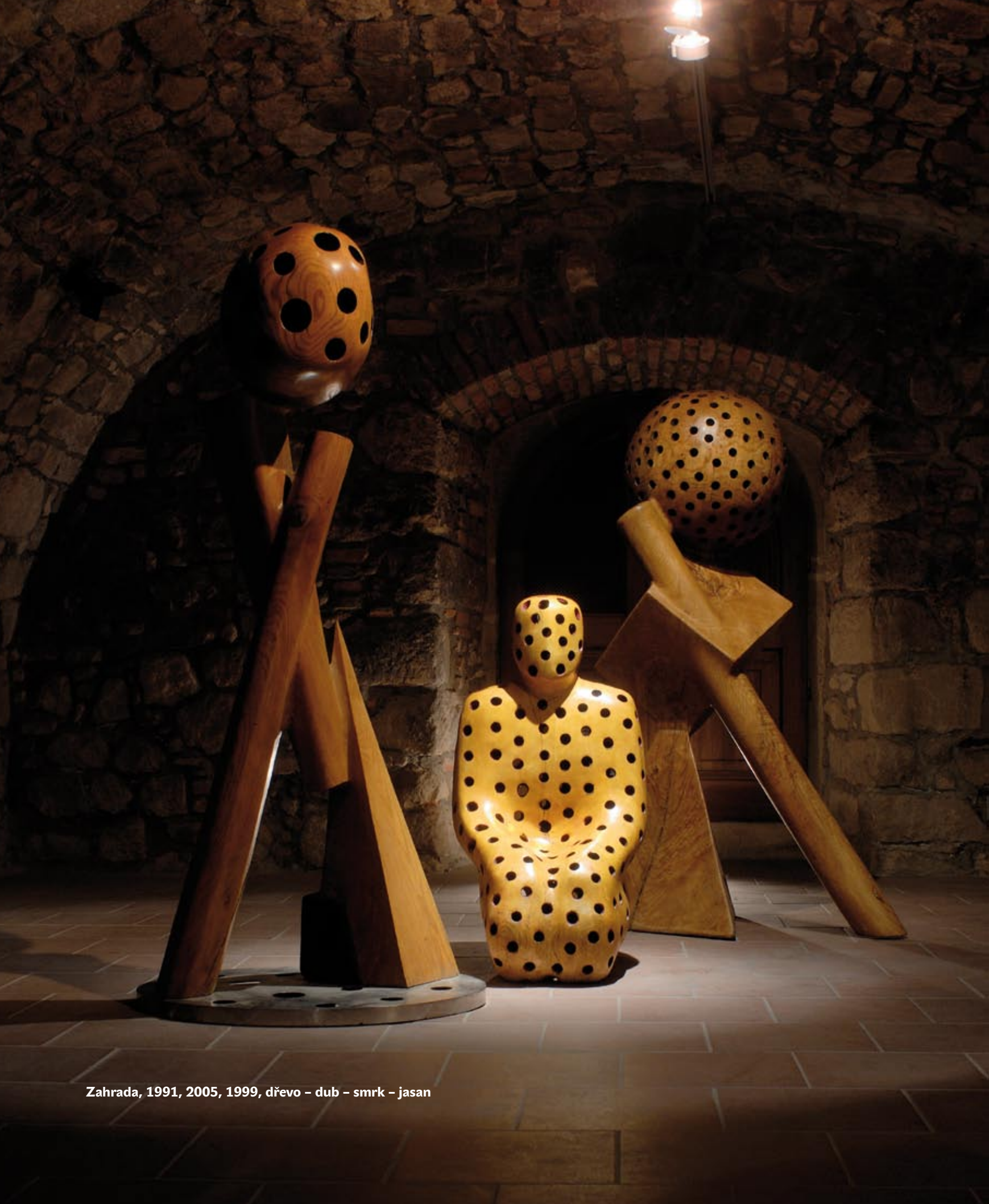
Čím jsem starší, tím víc si uvědomuji, že mu neuniknu. V mládí za nás pořád někdo, aspoň do určité míry, ta rozhodnutí dělal. Tehdy se však člověk snažil rozhodování na sebe převzít. Postupem času zjišťuji, že život už je jen jedno rozhodnutí za druhým. A že v tom člověk už lítá úplně sám. I umění je vlastně pořád nějaké rozhodování. Příroda a krajina umění nejsou. Krajina je krásná, ale umění je vybrat to správné místo, které vás osloví, ve zkratce sdělit, v čem vás oslovilo.

Výtvarné umění je samotářská disciplína, když ale předkládáte veřejnosti svá díla, současně obnažujete i své názory, pocity. Je to pro vás problém nebo výzva?

Dřív jsem s tím měl obrovský problém, někdy jsem nešel ani na vlastní vernisáž. Nějak, a za to jsem docela rád, jsem se omlél, už to neřeším. Není čas. Každá poctivě dělaná profese s sebou nese i oblaček, který pozvedává sebevědomí. Musím si být především jistý, že jsem udělal maximum, že prostě na víc nemám.

Když cítíte svůj pomyslný strop, nemáte chuť ho překonat, třeba i pomocí techniky?

Aha, vy míříte k našemu pracovišti 3D. Ono je to úplně jedno. Ta technika, to všechno, z čeho jsem nadšený, je vlastně jen lepší špachtle. Obrovsky pomůže, všechno urychlí, dokonce i proces myšlení. Technika nám umožní ze složitě

Zahrada, 1991, 2005, 1999, dřevo – dub – smrk – jasan

Sochy: Michal Gabriel, foto: Günter Bartoš

a náročné práce udělat práci rovnající se skice. To znamená rychlé přemýšlení, ale už ne s tužkou, ale s technologií.

Když je dnes všechno zrychlené, je dobře, že toto urychlení dopřejete i studentům?

Každá generace je rychlejší. Tito studenti budou prožívat ve srovnání s nastupující generací stejný problém. Mě spíš fascinuje, jaké možnosti to dává. Samozřejmě mě to fyzicky tlačí a jsem občas smutný z toho, že někdy nejsem schopen pracovat s technikou tak rychle jako můj sedmnáctiletý syn.

To není jen váš problém.

Ano, ale zase my máme tu zkušenost a sebevědomí k rozhodnutí, které oni nemají. A už se od nás očekává, že co řekneme, to platí. Lidé, kteří u mě dnes nakupují, mají málo času a berou mě jako odborníka. Kdybych jim jako kdysi řekl – je to špatný, dál by o tom nepřemýšleli a otočili by se. Váží si názoru autora.

Podle mnohých umělců autor však nemusí být vždy nejlepším kritikem svého díla. Kde je role pro znalce?

Aby vás nepodvedli. Když nebudete znát dílo Salvatora Dalího a někdo vám namaluje přeteklé hodiny visící z vět-

ve, můžete být nadšená. Když ho znáte, smějete se, protože všechno ostatní je hloupé. Vlastně je to vaše věc. Když ale komise rozhoduje o veřejné zakázce, nemá právo se nechat podvádět. Možná jsou někteří z těchto „umělců“ úspěšní, ale to ke štěstí nevede.

Co je podle vás úspěch? Třeba rok 1993, kdy jste se podílel na deseti společných výstavách a měl tři samostatné?

To já vůbec nevím. Osobně za úspěch

Akademický sochař doc. **Michal Gabriel** se narodil 25. 2. 1960 v Praze, kde žije a pracuje. Absolvoval Akademii výtvarných umění v Praze, v roce 1994 získal Cenu Jindřicha Chalupeckého. Nyní vede ateliér figurativního sochařství Fakulty výtvarných umění VUT v Brně, kde je také děkanem. Svá díla představil na desítkách samostatných i společných výstav. Zastoupen je ve sbírkách Národní galerie v Praze, Alšovy jihočeské galerie v Hluboké nad Vltavou, Muzea umění Olomouc, Galerie moderního umění v Hradci Králové a v soukromých sbírkách v České republice i v zahraničí.

Dělám sochařinu, protože pracuje s časovým přesahem...

považuji to, když jsem spokojený. Se sebou, se životem.

Několikrát jste řekl slovo čas. Sochařina je v podstatě ideální forma, jak jej zastavit.

Já tu sochařinu dělám proto, že pro mě je to jedna z forem umění, která skutečně s časovým přesahem pracuje. Kámen – jeho sdělení je tak komplikované a náročně postavené proto, aby vydrželo. Divadlo je věc okamžiku, poezie je už delší, malířství se počítá na staletí. Ale

SOCHY

MICHALA GABRIELA

sochařina je i na tisíciletí. To mě zajímá. Přenést okamžik, kdy ta věc vznikala, takovou formou, aby byla, i když třeba trochu jinak, čitelná i do budoucnosti. A to je ten čas.

Nejen historici umění tvrdí, že už od pradávna bez umění nelze přežít...

Nedávno jsem při předávání diplomů studentům vložil do projevu, že jedině, co si myslím, že má v životě smysl, je umění. Seděli tam dědečkové, babičky, možná si řekli – takže to, co jsme dělali, nemělo smysl? Já to samozřejmě myslel s velkým přesahem. Ne jako konkrétní umění, ale jako druhou formu existence. Jedna je ta rozumová, druhá citová. Ta se projevuje buď vírou, nebo uměním. První části, rozumu, si nesmírně vážím, ale v okamžiku, kdy svět vysvětlujeme jenom racionálně, je to jen čistá reprodukce. Vědecké poznatky zlepšují naše přežití, ale nepomohou k pochopení smyslu čehokoli. Vědecké myšlení má však jednu obrovskou výhodu – můžete navazovat.

A v citové sféře ne?

Ne. Tam nikdo nemůže navázat na vás. Umělec přináší uzavřený názor, se kterým můžete nebo nemusíte souhlasit, oslovuje vás něčím, co nemá rozumovou složku. Může to být i naivní, a přesto na to zíráte. Rozum vám nadává, ale

Umění jako odpověď na smysl života?

V umění neexistuje vývoj. Nikdy nemůžete říct, že malby v Altamiře jsou horší než třeba Picassovy. Ale můžete to říct při srovnání pazourku a gama nože. V dětství jsem si představoval, že kdybych se se současnými znalostmi mohl vrátit do renesance, šokoval bych da Vinciho znalostmi z nejruznějších vědeckých oborů, ale v umění bych byl v háji. ■